

Životní styl současné ženy

Hana Šamánková

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana ŠAMÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **H08209**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Životní styl současné ženy**

Zásady pro vypracování:

Studium literárních zdrojů a zpracování teoretické části
Příprava výzkumu, zajištění výzkumného vzorku
Realizace výzkumu
Zpracování výsledků výzkumu
Vyhodnocení získaných poznatků
Souhrnný závěr

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠILHOVÁ, L., MUDr. STEJSKALOVÁ, J. Matkou ve vyšším věku. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-0987-9.

SHEEHYOVÁ, G. Průvodce dospělostí. Šance a úskalí druhé poloviny života. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-185-1.

KELLNEROVAÁ, U. Žena 21. století. Praha: Ikar, 1997. ISBN 80-7202-144-3.

ŘÍČAN, P. Cesta životem. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-078-0.

ABRAMSOVÁ, L. Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918. Brno: CDK, 2005. ISBN 80-7325-060-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Helena Řeháčková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25. 2. 2011

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá životním stylem současných žen ve věku 30-40 let. V posledních letech se více objevují ženy, které měly první dítě v pozdějším věku. Hlavním předmětem práce jsou důvody, které ženy vedou k tomuto rozhodnutí. Teoretická část popisuje vnímání žen v historii, nejčastější důvody a důsledky odkladu mateřství do vyššího věku. Poslední teoretická část se zabývá konkrétně pozdním mateřstvím. Praktická část je zaměřená na ženy, které porodily své první dítě po třicátém roce.

Klíčová slova:

Sociální role, kariéra, neplodnost, vzdělání, mateřství, životní styl

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

Bachelor work deals with the lifestyle of current women at the age of 30-40 years. In recent years there are more women who had their first child later in life. The main subject of this bachelor work are the reasons that lead women to this decision. The theoretical part describes the perception of women in history, the most common causes and consequences of delay motherhood until later age. The last theoretical part deals with late motherhood. The practical part is focused on women who gave birth to their first child after they are thirty years old.

Keywords:

Social role, career, infertility, education, motherhood, lifestyle

Poděkování

Ráda bych velmi poděkovala Mgr. Heleně Řeháčkové za cenné rady, připomínky, konzultace, příjemnou spolupráci a odborné vedení mé bakalářské práce.

Děkuji všem ženám – respondentkám, které byly ochotné mi věnovat čas a poskytnout informace o jejich osobním životě pro zpracování mého výzkumu.

Motto

„Doba nám přeje. Ve třiceti vypadáme stěží na pětadvacet a ve čtyřiceti nám hádají třicet. Nezůstává ale naše mláď jen na povrchu? Naštěstí ne.“

(Šilhová, Stejskalová 2006, s. 37)

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
2 POSTAVENÍ A VNÍMÁNÍ MLADÉ ŽENY V MINULOSTI	13
2.1 MANŽELSTVÍ	13
2.2 ROLE MATKY	14
2.3 RODINA	14
2.4 SVOBODNÉ A BEZDĚTNÉ ŽENY	15
2.5 PRVNÍ DÍTĚ	16
3 DŮVODY ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ	18
3.1 NEVHODNÝ PARTNER	18
3.2 VZDĚLÁNÍ	19
3.3 KARIÉRA	19
3.4 CESTOVÁNÍ A ZÁŽITKY	20
3.5 NEJISTÉ ZAMĚSTNÁNÍ	20
3.6 FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ	21
3.7 VOLBA SVOBODY	21
3.8 PLÁNOVANÉ RODIČOVSTVÍ	22
3.8.1 Antikoncepce.....	22
3.8.2 Umělé přerušování těhotenství.....	23
4 DŮSLEDKY ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ	24
4.1 ZTRÁTA OKRUHU PŘÁTEL	24
4.2 BUDOUCNOST BEZ DĚTÍ?	25
4.3 NEPLODNOST.....	26
5 MATEŘSTVÍ V POZDĚJŠÍM VĚKU	27
5.1 DELŠÍ ČEKACÍ DOBA NA DÍTĚ	27
5.2 ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL	27
5.3 PATERO MOŽNÝCH NEBEZPEČÍ.....	28
5.4 REPRODUKČNÍ MEDICÍNA	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 KVALITATIVNÍ VÝZKUM	32

6.1	CÍL VÝZKUMU	32
6.2	METODA VÝZKUMU	32
6.3	VÝBĚR VZORKU	33
6.4	REALIZACE VÝZKUMU	33
6.5	SBĚR DAT V TERÉNU	33
6.6	ZPRACOVÁNÍ DAT	34
7	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	35
7.1	RESPONDENTKY	35
7.2	PARADIGMATICKÝ MODEL – ODKLAD MATEŘSTVÍ	37
7.3	KOSTRA ANALYTICKÉHO PŘÍBĚHU	38
7.4	VÝSLEDEK VÝZKUMU	38
7.5	ZÁVĚREČNÉ SHRnutí VÝZKUMU	41
	ZÁVĚR	42
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	45
	SEZNAM TABULEK	46
	SEZNAM OBRÁZKŮ	47
	SEZNAM PŘÍLOH	48

ÚVOD

Ženy zaujímají už dlouhou dobu ve společnosti předem připravené role, do kterých se postupem svého života včleňují. Převážná většina žen viděla smysl svého života v manželství a mateřství. Doba se postupně vyvíjela, ženy dostávaly více práv a jejich ekonomická situace se zlepšovala. Mohly se svobodněji rozhodovat, jak s vlastním životem naloží. Zdali půjdou stejnou cestou jako jejich matky nebo si zvolí jinou životní dráhu. V posledních letech došlo k velké změně postavení žen ve společnosti, kterou ovlivnil rok 1989. Ženy dostaly více pracovních příležitostí a možností samostatnosti. Poznamenalo to především jejich hlavní životní roli - mateřství. Současné mladé dívky se vdávají mnohem méně, než tomu bylo dříve a do rodinného svazku nespíchají. Věková hranice žen, které porodí své první dítě se v posledních letech neustále zvyšuje. Ve věku kolem třiceti let čím dál více žen zakládá rodiny a připravují se na prvního potomka. K tomuto rozhodnutí je vede mnoho různých důvodů a některé z nich dají přednost práci nebo jinému životnímu smyslu. To s sebou přináší jiný životní styl, než jaký je znám z dřívější doby.

V teoretické části své práce se zabývám postavením žen v minulosti. Nejčastějšími důvody, které vedou mladé ženy k odkladu mateřství do pozdějšího věku, důsledky odkladu mateřství, které mohou ženy potkat a samotným pozdním mateřstvím. Co sebou přináší a v čem je odlišné od mateřství mladých rodiček.

V praktické části se soustředím na ženy, které porodily své první dítě po dosažení třicátého roku života. Věnuji se zjištění, jaké důvody vedly tyto ženy ke svému rozhodnutí. Jestli si uvědomovaly rizika, která je mohou ve spojitosti s pozdním mateřstvím potkat. Výzkum jsem zaměřila kvalitativně a pomocí rozhovorů jsem získávala bližší a rozšiřující informace o mém cíli výzkumu. Výzkum navazuje na teorii, která se těmito nejčastějšími důvody a spojitostmi s tématem zabývá.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Pro vymezení základních pojmů jsem se rozhodla z důvodu konkrétního upřesnění pro mou bakalářskou práci, protože výklad jednotlivých pojmů se dle autorů a účelu použití může mírně lišit.

Sociální role - očekávané chování jedince plynoucí z jeho konkrétního sociálního postavení. Můžeme si také jedince vyložit jako herce, kteří v závislosti na danou situaci vystupují v sociálních rolích (Giddens, 1999).

Kariéra - z fr. Carriere = povolání, dráha. Individuální sociální mobilita v profesi nebo ve společnosti vůbec. V klasickém smyslu jde o postup směrem k vyššímu statusu, vyššímu sociálnímu postavení spojenému s vyšší prestiží, vyšším podílem na moci a vyšší úrovni příjmů (Maříková, Petrušek, Vodáková, 1996).

Neplodnost - infertilita, čili neplodnost se obvykle definuje jako neschopnost otěhotnění po více než roce nechráněného styku. Příčin neotěhotnění může být mnoho a je dobré se o svých problémech poradit s odborníky a to, jak ze strany ženy tak i muže (Šilhová, Stejskalová, 2006).

Vzdělání - získávání vědomostí, které se ve školním vzdělávání více opírá o základní předměty jako je matematika, přírodní vědy, literatura apod. než o praktické předávání konkrétních dovedností. Ve vzdělání jsou zahrnuty určité znalosti o fyzickém, sociálním a ekonomickém prostředí v němž se jedinec nachází a v neposlední řadě musí získat schopnost učit se, aby mohl zvládat nové formy informací (Giddens, 1999).

Mateřství - mateřstvím je označována životní etapa ženy, kdy porodí dítě a stane se matkou. Změní se jí celý dosavadní život, který bude ovlivněn příchodem dítěte. Mateřstvím můžeme označit nejen dobu těhotenství, ale také následující péči a výchovu o dítě.

Životní styl - je to způsob jakým lidé žijí – tedy bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti atd. (Duffková, Urban, Dubský, 2008).

2 POSTAVENÍ A VNÍMÁNÍ MLADÉ ŽENY V MINULOSTI

S postupným vývojem způsobu života se měnilo i postavení ženy ve společnosti a rodině. K nejvíce změnám a posunům došlo ve sféře rodinného a partnerského života, kde se role ženy postupně měnila. Některé změny přitom „zdomácněly“ takovým způsobem, že je v současnosti už mnohdy ani jako změny nevnímáme, ačkoliv ve své době měly ohromný význam a ta doba není tak dávnou minulostí. Přelomovou událostí byl např. vstup žen do zaměstnání, a to zejména do těch, která byla dříve vyhrazena pouze mužům. Ženy pracující jako dělnice, čišnice apod. byly samozřejmostí již dlouho před moderními emancipačními snahami, na druhou stranu sovětské ženy traktoristky či hornice byly spíše reakcí na nutnost doby a brát to jako pokrok bylo možné pouze z ideologických důvodů. Hromadné zaměstnávání žen se odrazilo v rodinném životě a provozu domácnosti. Ať už je v současné době hodnocení jakékoliv, většina lidí to dnes považuje prostě za realitu: od společností oceňovaného modelu životního způsobu ženy-hospodyně se přešlo ke stejně oceňovanému modelu ženy – pracovnice (Duffková, Urban, Dubský, 2008).

2.1 Manželství

Dříve neslo manželství úlohu především ekonomického zabezpečení muže i ženy a posléze celé rodiny. Manželé dříve spolu zůstávali i přes neshody, protože se obávali finančních a citových problémů, které by jim rozvod přinesl a také se ohlíželi na děti. Někteří věřili na posvátnost této instituce a přes veškeré problémy či oddělené domácnosti si zachovali formální manželství, přestože nebylo šťastné. Tyto důvody mohou být u některých párů platné i v dnešní době, ačkoliv je celkově větší prosperita příslibem snadnějšího vytvoření samostatných domácností, než tomu bylo dříve. Dalším významným faktorem, který vede k ukončení manželství je tendence hodnocení tohoto svazku podle míry vlastního upokojení, které manželům poskytuje. Proto s institucí manželství jako takovou mohou být spokojeni, ale spíše se snaží dosáhnout hodnotného a smysluplného vztahu (Giddens, 1999).

Změny v oblasti uzavírání sňatků jsou pro porodnost zásadní. I nadále je stěžejní část porodnosti realizována v rámci manželství, spolu s odklady sňatků však dochází i k odkládání porodů do vyššího věku. Vedle toho také roste podíl narozených, jejichž rodiče manželský svazek neuzavřeli vůbec. Struktura žen podle rodinného stavu prodělala v uplynulých patnácti letech velmi výrazné změny. Počet svobodných a rozvedených žen vzrostl a snížil se

počet vdaných žen. Ve věkové skupině 20-24 let se podíl vdaných žen v roce 2005 z původních 62 % z roku 1990 snížil na 14,5 %, dále ve věku 25-29 let se podíl vdaných žen z původních 82% snížil na 50%. Významně vzrostl podíl rozvedených žen zejména ve věkovém intervalu 35-44 let (www.demografie.cz, 2005).

2.2 Role matky

V osmnáctém století se na roli matky pohlíželo jako na přirozenou součást života ženy, ale počátkem devatenáctého století se začalo mateřství vnímat jako vzrůstající hodnota a ne jako instinkt. V Evropě v tomto století bylo mateřství vrcholem života ženy, protože bylo důkazem její ctnosti a naplnění. Díky dětem získala žena jedinou možnost jak se začlenit do rodiny svého manžela a mohla jí být zaručena útěcha a pomoc ve stáří. Bylo také jistotou, která umožnila začlenění mezi ostatní ženy a zárukou určitého postavení ve společnosti. Koncem tohoto století už rodina přestávala být výrobní jednotkou a přeměňovala se postupně na jednotku spotřební. Nově vyvstalá situace ovlivnila především dělnickou třídu, protože ve středních a vyšších vrstvách si mohly ženy dovolit zůstat nadále s dětmi v domácnosti. V nejnižších třídách došlo k vynuceným změnám zvyků, které přetrvávaly dlouhé roky. Přesto ženy v domácnosti stále plnily úlohu manažerky, byly označovány za „domácí anděly“ a držely si tak určitou autonomii. Zároveň se stávaly součástí finančního rozpočtu rodiny, protože musely začít pracovat a přispívat do společné domácnosti, jelikož postupem času manželé čelili úbytku ekonomického přínosu pro domácnost a tak se ženám autonomie v domácnosti zvyšovala. Jejich role matky, hospodyně, vychovatelky, přítelkyně, manželky se nezmírnily a ženy tak musely zvládat vše jako dříve, když celý čas trávily péčí o rodinu. Začaly mít větší nároky na manžela a to především po citové stránce, protože vyžadovaly vzájemnou oporu, pomoc, přátelství a vůbec všechno co tehdy manželská instituce hlásala. Skutečnost byla mnohem složitější a to především po ekonomické stránce. Ženy tak mnohdy svým požadavkům nedostály a musely se nakonec přizpůsobit svým manželům, protože rozvod nebyl jednoduchou záležitostí a matka samoživitelka tuto situaci měla velmi složitou (Abramsová, 2005).

2.3 Rodina

V období od 16. do 19. století Lawrence Stone, který se zabýval historickou sociologií rozlišil tři fáze vývoje rodinného života v Evropě od tradičních forem až po moderní. V první

fázi se jednalo především o malé domácnosti, které žily v soudružnosti se svými příbuznými a komunitou ve které žily. Rodina nebyla středem citových vztahů, závislostí a jakékoliv citové blízkosti, kterou dnes spojujeme s rodinným životem, protože tehdy lidé o tuto normu neusilovali. Právo jedince na svobodnou volbu partnera nebylo umožněno, protože vše bylo podřízeno zájmům rodičů, jiných příbuzných nebo celé obce. Erotická či romantická láska byla pouze někdy opěvována a podporována v aristokratických kruzích, ale mimo ně ji moralisté a teologové považovali spíše za jakousi nemoc. Navíc rodina obvykle neměla dlouhého trvání, neboť často docházelo k smrti jednoho z partnerů nebo časným odchodem dětí z domova. Druhá, přechodná forma se vyskytovala od první poloviny 17. do počátku 18. století. Existovala převážně ve vyšších vrstvách, ale měla značný význam, neboť se její zásady postupně rozšířily skoro do celé společnosti. Spočívala ve výraznějším odlišení vazeb nukleární rodiny od příbuzných a komunity. Postupně byl kladen důraz na rodinné city, jakými je rodičovská a mateřská láska, ale současně se zvyšovaly i autoritativní pravomoci otce. Ve třetí fázi se postupně vyvinul typ rodinného života, který známe dnes. Nukleární rodina je spjatá úzkými citovými vazbami, které se těší značné míře soukromí v domácnosti a soustřeďuje se na výchovu dětí. Tento vývoj je provázen vzestupem citového individualismu, tj. zakládání manželství na základě osobní volby, která vychází z romantické lásky nebo sexuální přitažlivosti. V důsledku oddělení pracoviště od domova, rodina přestává vytvářet místo výroby hmotných statků a stává se místem jejich spotřeby (Giddens, 1999).

2.4 Svobodné a bezdětné ženy

Statut svobodné dívky byl společností kladně přijímán pouze v mladém věku než se provdala. Koncem devatenáctého století se Evropské ženy vdávaly kolem šestadvacátého roku a po první světové válce se tato věková hranice udržela, protože sňatečnost jejím vlivem klesala a mnoho žen se proto nikdy neprovdalo. Bezdětná žena byla politováníhodná osoba a mezi ruskými sedláky se říkalo, že neplodnost je pro selskou ženu tím nejbolestnějším, co jí může potkat. Mateřství se od vdané ženy očekávalo a neschopnost početí byla téměř vždycky považována za problém ze strany ženy. Na bezdětné ženy celá společnost apelovala, aby si alespoň našly práci, při níž by pečovaly o děti, což jim mělo částečně mateřství vynahradiť. Mnoho žen se stalo součástí své blízké rodiny a pečovaly o děti, staré příbuzné, věnovaly se potřebné činnosti v domácnosti, charitě, pomáhaly chudým rodinám

nebo byly členkami kláštera. Pokud žena byla součástí jakékoliv rodiny nebo se věnovala dobročinné činnosti její postavení, nebylo tak nedocenené jako postavení ženy, která byla svobodná a bezdětná. Mnoho takových žen žilo ve společných domácnostech, i když se nejednalo o rodinné příbuzné. Vedly je k tomu ekonomické důvody, protože platové ohodnocení žen bylo velmi nízké. Mnohé dámy se staly obchodnicemi, úřednicemi, provozními hotelů nebo byly dědičkami, ale na tyto ženy společnost pohlížela jako na „staré panny“ a byly řazeny na okraj společnosti. Svobodné ženy a dívky převažovaly především ve velkých městech, kde našly práci a jejich životní nutností nebylo mít manžela, protože měly šanci, že se o sebe dokáží postarat samy. Na venkově se ženy více vdávaly a věková hranice se výrazně neposouvala do pozdějšího věku, protože životní styl se zde vyvíjel pomaleji než ve městech a dívky neměly moc jiných šancí jak se uživit, pokud nechtěly odejít do města a pracovat v továrně. V této době se začaly objevovat první ženy, které považovaly svou cestu svobodným životem bez manželství a mateřství jako protest vůči těmto společensky žádaným poutům. Viděly v svobodném životě možnosti, které jejich provdané sestry nemají a rozhodly se tak z vlastní vůle (Abramsová, 2005).

2.5 První dítě

Když jsem před sedmnácti lety čekala první dítě, bylo mi dvacet a připadala jsem si jako nastávající matka v ideálním věku. Když ve stejném věku letos otěhotněla moje neteř, říkala jsem si: „to je ale přece zbytečně brzy! Vždyť ta holka měla na rodinu ještě minimálně šest sedm let čas“. Doba se tak trochu otočila, zatímco pro nás, dvacítky, byly tehdy matky nad třicet raritou k pousmání (že si nedá v tomhle věku pokoj!), dnes má dítě po třicítce každá čtvrtá Češka (Šilhová, Stejskalová, 2006, s.9).

Za doby první republiky byl průměrný věk prvorodiček kolem sedmadvaceti let, tedy také vyšší než tomu bylo v nedávné době. Dějiny se současností mají společné rysy a to především v zabezpečení rodiny. Tehdy se ženy stavěly k zakládání rodiny zodpovědněji proto, že v té době ještě neexistovaly žádné sociální programy, na které se mohly rodiny spoléhat. Tyto výhody ať již sociální, ekonomické, ale i psychologické přišly až v době před sametovou revolucí. Bez dětí rodina neměla nárok na bydlení, finanční výhody ani se jí nedostávalo společenského uznání. V současné době se mladé páry vracejí do minulosti, protože dnes stále více ubývá výhod, které komunistický režim nabízel. Lidé začínají uvažovat zodpovědněji. Průměrný věk prvorodiček stoupl v České republice od roku 1990 o pět let a dnes

tedy průměrná Češka porodí své první dítě kolem šestadvacátého roku. V porovnání s Evropankami se Češky stále drží v ideálním fertlním věku, zatímco Evropanky mají průměrný věk prvorodičky o dva roky vyšší. Trend posouvání věku prvorodiček je jasně prokazatelný a bude stále stoupat (Šilhová, Stejskalová, 2006).

Následující tabulka nám ilustruje nejen vývoj věkové hranice u prvorodiček, ale také celkově u matek a jiné související údaje:

Tabulka č.1 Vybrané demografické údaje České Republiky v letech 1989 - 2009

Rok	živě narození	Živě narozené děti podle věku matek při porodu:					
		do 19 let	nad 40 let	Průměrný věk matky při narození dítěte	Průměrný věk matky při narození prvního dítěte	Úhrnná plodnost	Počet porodů celkem
1989	128 356	17 467	665	24,8	22,5	1,874	127 739
1990	130 564	18 405	702	24,8	22,5	1,893	129 908
1991	129 354	20 045	766	24,7	22,4	1,861	128 667
1992	121 705	19 719	768	24,8	22,5	1,715	120 958
1993	121 025	19 088	763	25,0	22,6	1,666	120 364
1994	106 579	14 341	741	25,4	22,9	1,438	105 888
1995	96 097	10 609	707	25,8	23,3	1,278	95 344
1996	90 446	8 139	692	26,1	23,7	1,185	89 668
1997	90 657	6 939	684	26,4	24,0	1,173	89 690
1998	90 535	6 035	710	26,6	24,4	1,157	89 338
1999	89 471	5 347	731	26,9	24,6	1,133	88 286
2000	90 910	4 468	749	27,2	24,9	1,144	89 754
2001	90 715	3 827	852	27,5	25,3	1,146	89 425
2002	92 786	3 795	918	27,8	25,6	1,171	91 502
2003	93 685	3 713	1 033	28,1	25,9	1,179	92 335
2004	97 664	3 659	1 150	28,3	26,3	1,226	96 078
2005	102 211	3 502	1 276	28,6	26,6	1,282	100 546
2006	105 831	3 490	1 463	28,9	26,9	1,328	103 985
2007	114 632	3 534	1 670	29,1	27,1	1,438	112 605
2008	119 570	3 610	1 889	29,3	27,3	1,497	117 429
2009	118 348	3 614	1 987	29,4	27,4	1,492	116 261

Zdroj: Český statistický úřad

3 DŮVODY ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ

Pokles počtu narozených byl dán zásadními změnami, které ve společnosti po roce 1989 proběhly. Byly to změny nejen v oblasti ekonomiky, politiky a sociální situace, ale také v individuálních hodnotách a preferencích. V kontextu transformace společnosti, rostoucích pracovních příležitostí a možností realizace, změn hodnotových orientací mladých lidí a dostupnosti moderní spolehlivé antikoncepce, umožňující plánování rodičovství, tak dochází k odkládání sňatků do vyššího věku a ke snižování sňatečnosti. Mladí lidé vstupují do manželství později a méně často, roste počet alternativních forem partnerských svazků a nesesdaných soužití (www.demografie.cz, 2005).

Biermann a Raben (2006) uskutečnili mnoho rozhovorů se ženami, které děti odkládaly nebo je nemají vůbec a zabývali se otázkami, proč ženy stále více rodí tak pozdě a co jim brání, aby uskutečnily své představy o životě s dětmi. Opakovaně se jim dostávalo těchto odpovědí:

- „Není vůbec snadné najít toho pravého (tj. muže).“
- „Práce a děti – to k sobě prostě nejde.“
- „Možná jednou. Zatím se toho neodvažuji.“
- „Velmi dlouho trvalo, než jsem přišla do jiného stavu.“

Dnešní společnost poskytuje ženám širokou nabídku možností, které dříve byly přístupné pouze mužům. Změnil se pohled společnosti na ženy a to se odráží v jejich životním stylu. V této kapitole se zabývám nejčastějšími důvody.

3.1 Nevhodný partner

Dvacátá léta jsou senzitivním obdobím pro vytvoření milostné intimacy. Kdo se v této době ještě citově neodpoutal od rodičů, nenašel odvahu nebo prostě nebyl schopen zralé lásky a zůstal sám, ten později těžko dohání. Nehledě na to, že rychle ubývá příležitostí k vážnému seznámení, nastávají i vnitřní změny. S každou další erotickou zkušeností, s každým dalším rozchodem klesá dychtivost, schopnost nadšení a naděje, překvapení a obdivu (P. Říčan, 1989, s.264). Jak uvádí autor, ani po překročení třicetileté hranice není pozdě na uzavření manželského svazku.

Každý z nás je svébytná osobnost a má jiné představy o rodinném životě. Stává se, že se mladé dívky přiklání k možnosti vdavek a zakládání rodiny, ale jejich partneři toto nadšení a potřebu nesdílejí. Pokud nedojde k nalezení kompromisu mezi oběma partnery, vztah se rozpadá. Ovšem tato situace může být i opačná, kdy je tím partnerem, který by již rodinu chtěl právě muž. Dívky chtějí studovat, užívat si života bez závazků, budovat kariéru a tlak ze strany partnera jim nevyhovuje. Tímto způsobem mnoho mladých žen vystřídá partnery a pak zjistí, že jim je třicet let a začnou přemýšlet nad rodinnou. Další zkušeností, která mohla dovést ženu do tohoto věku samotnou je bolestná minulost. Může se jednat o domácí násilí, život s alkoholikem, kriminálkem, partnerem, který ji vydíral, či zklamání z odchodu partnera kvůli jiné ženě. Všechny tyto aspekty a spousta dalších mohou ženu ovlivnit a výrazně poznamenat v dalším vztahu.

3.2 Vzdělání

Na vzdělání stojí celá naše soudobá společnost. Ve většině případů platí, že bez vzdělání není kariéra, jisté zaměstnání, finanční zajištění a vše co dnešní mladý pár potřebuje k zabezpečení rodiny. Pokud žena dosáhne vyššího vzdělání, otevírá se jí více možností. Především ty pozná již během svého studia a po něm si je bude chtít uskutečnit. Žena skončí vysokou školu v 24-25 letech. Pokud má cíl dále studovat, roky jí opět rychle uběhnou. Po dokončení vysokoškolského vzdělání, chce také získat praxi, která je důležitá pro lepší uplatnění na trhu práce. Nastoupí do zaměstnání, aby mohla uplatnit své znalosti, ale na vybudování kariéry potřebuje další čas, který odsune mateřskou roli opět do pozdějších let.

3.3 Kariéra

Zatímco dosud byla rodina životní náplní především pro ty ženy, které dávaly svůj čas a síly bezvýhradně do služeb svých drahých, stává se nyní stále více určujícím faktorem i pro zaměstnané ženy. Úmyslnou rezignaci na děti a s tím související rodinný život volí jen pět žen ze sta, tato tendence však bude v dalších letech vzrůstat (Fellnerová, 1997, s.39/40).

Pro mnohé ženy je pracovní náplň a vidina budoucí, rostoucí kariéry natolik silná, že si volí cestu svobodného života, která jim umožní lepší soustředěnost na pracovní povinnosti. Takové rozhodnutí neznamená v každém případě samotu. Ženy mohou být vdané či žít v trvalém vztahu. Pouze si zvolily cestu životem bez potomků. Mnoho žen dokáže propojit

kariéru s dětmi. Podniky se snaží vycházet matkám vstříc, aby mohly skloubit rodinné a pracovní povinnosti, protože nechtějí ztratit své kvalitní pracovní síly, které si zapracovaly. Pro budování kariéry se rozhodují ve většině případů ženy s vysokým vzděláním. Na jejich pozicích je vyšší pravděpodobnost kariérního růstu. Ženy, které pracují např. ve výrobním procesu, nemají mnoho možností posunu na svém pracovním místě. Rozhodnutí kde žena pracuje, je mnohdy ovlivněno i jejími prioritami. Těmi jsou právě buď, kariéra nebo rodina. Gynekologové Biermann, Raben (2006) se často setkávají ve své poradně s lékařkami, žurnalistkami, učitelkami, vědeckými pracovníci, tedy kvalifikovanými ženami, které mají ve svém životě jasno. Nejprve ukončit vzdělání, poté zakotvit v povolání a získat nezávislost, aby si mohly sebevědomě a samostatně plánovat a utvářet život a proto se snadno rozhodnou odsunout touhu po dětech na druhou kolej.

3.4 Cestování a zážitky

Po roce 1989 se ženám naskytlo mnohem více příležitostí jak ovlivnit svůj život. Mohly si samy zvolit cestu pracovním, soukromým nebo studentským životem. Ale především se nejen pro ženy, ale pro všechny obyvatele České republiky otevřely možnosti vycestovat do světa na základě vlastního rozhodnutí. Tato příležitost se stala lákavou i pro ženy, které se mohly uplatnit na trhu práce na pozicích, které byly doposud pouze obsazovány muži. Mnohá z nich vyžadovala znalosti cizích jazyků a proto se touha cestovat stala žádoucí. Získání dobrých jazykových znalostí vyžadovalo několikaleté pobyty v zahraničí, aby je pak mohly ženy uplatnit co nejlépe ve svém zaměstnání. Cestování není jen spojeno s jazykovými znalostmi uplatňujícími v praxi, ale také se životními zkušenostmi a lákavou nabídkou poznat svět. Některé ženy proto v mladé dospělosti zvolí raději jako první cestování, kdy jsou svobodné, mladé a poté až přemýšlí nad rodinou. S dětmi se tyto zájmy uskutečňují hůře, protože se musí více přizpůsobovat jim než svým snům a také náklady za cestování rodiny stoupají.

3.5 Nejisté zaměstnání

Touha po dětech nevymřela, ale častěji se realizuje ve „středních letech“, protože dnes už dávno nemůžeme považovat pracovní místo za běžnou jistotu a také vzrůstá nezaměstnanost. Ti kdo jisté zaměstnání přece jen mají, pak musí zvažovat, zda jsou ochotni kvůli dětem vystavit sebe a své pohodlí případnému riziku ztráty zaměstnání, protože rodinná

politika čím dál méně podporuje rodiny s dětmi, kdy základní formou jsou přídatky na dítě (Biermann, Raben, 2006).

Mnoho firem častěji uzavírá se svými zaměstnanci pracovní smlouvy na dobu určitou, ačkoli morálně slibují její prodloužení, ale jejich slib není pro nikoho právní garancí. Pokud žena otěhotní, určitě jí zaměstnavatel z dobré vůle smlouvu na dobu neurčitou nepodepíše a ona tak přichází o místo, které si mohla v budoucnu postupem vybudovat a získat tak smlouvu na dobu neurčitou. Pokud se má zaměstnavatel při příjmu nových pracovníků rozhodovat, zda si vybrat vdanou paní s dětmi nebo mladou svobodnou ženu, rozhodne se pro mladou ženu. Předpokládá, že děti v blízkých pár letech neplánuje. Tento pocit je vyvolán právě současným společenským míněním. Další možností je motivace kariérního růstu, který by mateřská dovolená mohla zastavit. I tento pohled se u zaměstnavatelů vyskytuje, přestože zákonem je jakákoli forma diskriminace zakázána. Raději dá přednost mladé dívce po dvacátém roce než ženě po třicátém roce se závazky.

3.6 Finanční zajištění

Stát současně mladé rodiny výrazně finančně nepodporuje a pro mnohé se stává založení vlastní rodiny bez pomoci rodičů ekonomickým problémem. Jednou z nejdůležitějších otázek je bydlení, které je svázáno se zadlužením rodiny a následnou potřebou jistého příjmu – zaměstnání. Proto se věková hranice posunuje dále díky zodpovědnosti mladých lidí.

Kdyby si rodiny mohly být jisty podporou ze strany státu v případě ztráty zaměstnání, tak by k takovýmto situacím nemuselo docházet. Dalším problémem který vyvstává je křehkost rodiny, protože mnoho matek samoživitelek má problém sloučit mateřství se zaměstnáním. Jsou odkázány na zkrácené úvazky, které se vyznačují nízkým výdělkem a zároveň jsou sociálně potřebnými. Přestože dochází ke snižování porodnosti, tak dochází ke snižování nebo rušení přídatků na dítě a také se to dotýká mateřských dávek (Keller, 2005).

3.7 Volba svobody

Máme možnost se rozhodnout jak bychom chtěli prožít celý svůj život a nabízejí se nám dvě varianty, ze kterých si vybíráme. Můžeme se přiklonit k celému životu bez závazků ne-

bo si zvolit pouze jeho záměrnou část k získání poznatků, zážitků, kariéry, zabezpečení apod..

Podle Giddense (1999) může mladší generace těžit ze svobod, které zdělila, zatím co ty předchozí se k nim musely obtížně propracovávat. Ať už je tím myšleno právo ženy na zaměstnání, plánované rodičovství nebo právo určit si vlastní životní styl. Volba svobody může vést k větší otevřenosti a toleranci, ale z druhé strany může směřovat k úzce sobeckému individualismu. Podle americké studie, kterou provedla L. Rubinová v roce 1994 se zjistilo, že 29% žen a 51% mužů chtělo odložit narození dítěte na co nejpozdější dobu. Studie prokázala, že pro mladé lidi v této věkové kategorii manželství ztrácí na přitažlivosti.

3.8 Plánované rodičovství

Většinu lidí dnes připadá plánované rodičovství jako samozřejmost, ale lidé neměli vždy takovou možnost ovlivnit, kdy přivedou na svět své potomky, aniž by se vzdaly sexuálního života. Připadá nám přirozené, že si sami rozhodneme, kdy se staneme rodiči a kolik dětí si pořídíme. Mladé ženy si myslí, že si určí chvíli, kdy se stanou matkou a nepřejí si, aby je těhotenství zastihlo nepřipravené nebo je omezilo v možnostech, které jim nabízí život. Všechny naše plány nevychází podle toho, jak si přejeme, protože ve většině případů tomu bývá právě naopak. Celý proces související s přivedením nového života na svět je něco nádherného až magického a proto ani nejmodernější techniky a pokrok medicíny nejsou v každém případě všemohoucí. Plánované rodičovství mohou ovlivnit různé faktory, mezi něž patří např. antikoncepce a umělé přerušování těhotenství.

3.8.1 Antikoncepce

V současné době mají ženy poprvé možnost si samy regulovat a rozhodovat o svém mateřství, ačkoliv žádná antikoncepce není stoprocentní a i tak se může stát, že žena neplánovaně otěhotní. Přesto antikoncepce ovlivnila klesající porodnost, plánované rodičovství a hlavně dala ženám možnost volby. Takřka ve stejné chvíli, kdy je žena k okamžiku početí v optimální tělesné i duševní kondici se jí zároveň otevírají dveře do světa zkušeností, kam měly dříve přístup většinou jen muži. Mnoho mladých žen tak využívá antikoncepce, aby se nemuselo vzdát svého sexuálního života, ale přesto si mohly budovat zaměstnání, získávat zkušenosti a pracovat na plno (Šilhová, Stejskalová, 2006).

Po staletí se život většiny žen odehrával ve znamení četných porodů a výchovy dětí. Až do počátku moderní doby byla antikoncepce buď málo účinná, anebo zcela neznámá. Dokonce i v Evropě bylo ještě v 18. století běžné, že žena prodělala za život až dvacet těhotenství, která však často končila potratem nebo smrtí novorozence. Zlepšené metody antikoncepce tuto situaci zásadním způsobem změnily. Mnoho opakovaných těhotenství už u žen v průmyslových zemích není považováno za „přirozené“ a už se téměř ani nevyskytuje. Pokrok antikoncepčních technik umožňuje většině žen a mužů, aby sami rozhodovali, zda a kdy budou mít děti (Giddens, 1999, s.141).

3.8.2 Umělé přerušování těhotenství

Když se žena rozhodne pro ukončení nechtěného těhotenství, je si většinou svým rozhodnutím jista, ale jista neznamená, že je šťastná. Mnoho z nich uvádí, že teď a za těchto okolností si dítě nemůže dovolit, ale jednou by určitě nějaké děti chtěla. Velkou roli zde hrají také partneři nastávajících matek, protože pokud se jim přihodí neplánované dítě, ale nastávající rodiče žijí spolu ve vyrovnaném a spokojeném vztahu, dítě si většinou nechají a přizpůsobí se nové situaci. Pokud není mezi partnery dobrý vztah a žena v něm necítí oporu a pochopení, když dojde k nečekanému těhotenství, tak se rozhodne pro jeho ukončení a také mnohdy skončí i vztah s partnerem. Jiné ženy neunesou představu matky samoživitelky a chtějí počkat až budou mít urovnaný život nebo narození dítěte by jim mohlo přerušit kariéru v práci o které dlouho snily a jinou ženu naopak k tomuto rozhodnutí přiměje nezaměstnanost a s ní spojená odpovědnost za život dítěte i sebe (Biermann, Raben, 2006).

4 DŮSLEDKY ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ

Ženy po pětaticítce, neřkuli po čtyřicítce, jsou prý příliš staré na to, aby mohly mít děti. To bývalo velmi rozšířené mínění, pevně zakořeněné v srdcích a hlavách tolika mužů i žen, rodičů a prarodičů, lékařů a poradců. Je to možná podnes jeden z důvodů, proč se nejedna žena obává mít dítě ve 40 letech: „Všechna ta rizika, která by mě čekala!“ „Vám už je 34? Tak to byste si měla s dítětem pospíšet!“ (Biermann, Raben, 2006, s.18). Autoři tímto nechtějí říct, že všem mladým ženám doporučují mít děti až ve čtyřicítce, ale pokud je životní okolnosti dovedly až do tohoto věku bezdětné, určitě není pozdě to zkusit a už vůbec není na místě se něčeho obávat a předem to vzdávat. Tyto ženy, ale musí počítat s riziky, které je mohou na jejich dráze mateřství potkat a plány případně změnit.

Podle údajů Českého statistického úřadu v roce 1989 se narodilo z celkového počtu živě narozených 665 dětí matkám nad čtyřicet let. V roce 2009 to bylo 1987 dětí. Po celou dobu se nárůst mírně zvyšoval a s porovnáním porodnosti bez ohledu na věk tyto údaje neklesaly. Svůj podíl na této skutečnosti má kromě jiných faktorů zajisté rozvoj a neustálé zdokonalování medicíny, která dokáže mnohým párům s otěhotněním pomoci i ve vyšším věku.

4.1 Ztráta okruhu přátel

Mnoho mladých lidí žije ve společné domácnosti s rodiči ve stále vyšším věku, nebo si zakládají vlastní domácnost a žijí „singl“. Tento způsob života jim umožňuje věnovat mnoho času svým zájmům a potřebám, které pak upřednostňují před rodinnými povinnostmi. Většina z nich se pohybuje mezi přáteli, kteří již vytvořili vlastní rodinu. To může vést ke změně jejich životního stylu.

Jestliže je ženě kolem třiceti let a více, je bezdětná nebo děti neplánuje, může se stát, že se jí okolí začne vzdalovat, ovšem není to zaviněno její povahou, ale je to dáno koloběhem života. Hlavní příčinou je, že její známí a přátelé zakládají rodiny a rodinný rozpočet přátel se soustředí na výdaje spojené s ní. Množství volného času je více orientováno na rodinný život a jejich hodnoty se mění. Proto nemají už tolik času na své přátele. Denní režim je podřízen potřebám dětí, které především v útlém věku vyžadují každodenní péči svých rodičů a tím dochází k hlavní změně. Rodinné priority se obtížně kloubí se zájmy svobodných přátel, kteří by rádi pokračovali ve svém životním stylu. Tento proces je zcela přirozený a dochází tak k situacím, kdy najednou na sebe přátele nemají tolik času a svobodná

žena bez závazků ho má, ale pokud je vdaná nebo žije v partnerském vztahu je pro ni tato situace snáze překonatelná.

Hledání nového okruhu přátel není jednoduché, proto záleží na ženě, jak se všemi okolnostmi vyrovná a možná tento důsledek se stane právě důvodem, proč se rozhodne mít doposud bezdětná žena rodinu. Uvědomí si nové příležitosti života, které dosud nepoznala a v budoucnu by ji mohlo mrzet, že si je nechala uplynout.

4.2 Budoucnost bez dětí?

„Viděla jsem, co se děje s mými kamarádkami, které jsou o deset let starší“ řekla. „Jsou posedlé myšlenkou na těhotenství. V mladších letech si opravdu užívaly a byly úspěšné. Nenapadlo je, že až budou mít mládí za sebou, může pro ně být dítě důležité. Ted' jsou moc a moc nervózní z toho, že v životě nikdy o nikoho nepečovaly. Trápí se: „Co budu dělat, až mi bude šedesát a nebudu se mít o koho starat? A kdo se bude starat o mě?“ (G. Sheehyová, 1999, s.105). Takto vypovídala v knize jedna z žen, která své mateřství také odkládala, ale patřila k těm šťastným, které se o mateřství pokoušely ještě v dobu, kdy na otěhotnění nebylo pozdě. Tento úryvek je podle mě velmi výstižný. Samota je pocit, který si možná mnoho mladých lidí nepřipouští nebo nechce připustit. Postupem času ovšem každému dojde, že strávit zbytek života sám, není to, co by si přál. V době mladé dospělosti i ve středním věku má člověk kolem sebe mnoho přátel, zaměstnání a zdraví mu umožňuje věnovat se jakýmkoliv zájmům, ale s přibývajícím věkem se mění i životní styl.

V roce 1976 ukázal jeden britský průzkum, že pouze 1% vdaných žen si nepřeje mít děti, naproti tomu Úřad pro populační statistiku předpokládá, že v dnešní době zůstane bezdětných až 20% žen narozených v letech 1960 až 1990 z vlastního rozhodnutí. Jejich volba vychází z celé řady motivací, k nimž patří například kariéra a svobodné rozhodování. Podobně klesá porodnost ve všech ostatních evropských zemích. Bezdětná žena v dnešní době už nebývá považována za starou smutnou pannu, jak tomu bývalo v minulosti, ale je akceptováno rozhodnutí ženy, ať je již vdaná nebo ne, zvolit si vlastní cestu životem. (Giddens, 1999).

4.3 Neplodnost

S vyšším věkem přichází přirozený vývoj neplodnosti. Hlavní roli zde hraje věk a ne zdravotní problémy, které jsou spojeny s ním, protože příroda má sama nastaveno, že žena v mladší dospělosti má lepší fyzické předpoklady pro početí dítěte a jedním z hlavních důvodů je množství vajíček, protože jejich počet se s přibývajícím věkem snižuje a tím tedy klesá i možnost otěhotnět. Biologická plodnost žen vyhasíná někdy kolem čtyřicítky, uprostřed jejich života a tak se nejedna koncem třicítky ocitá v časové tísní (Biermann, Raben, 2006).

Mnoho žen si bohužel tuto možnost nepřipouští a dítě stále odkládají, i když mnohdy jsou starší pětatřiceti let, ale „tikot biologických hodin“ nezastaví ani ta nejlepší medicína a tak tyto metody nemusí být úspěšné.

Mezi nejčastější příčiny neplodnosti patří: nepřítomnost ovulace, nedostatečná funkce žlutého tělíska, Syndrom PCO (syndrom polycystických ovarií – vajíček) – jedná se o různé hormonální odchylky, kvůli kterým nemůže vajíčko dozrát, zvýšená hladina prolaktinu, selhání vaječnicků, protilátky ničící spermie, neprůchodné vejcovody a idiopatické (nevyšetřitelné) příčiny (Šilhová, Stejskalová 2006).

5 MATEŘSTVÍ V POZDĚJŠÍM VĚKU

Na početí lidského života se podílí mnoho navazujících faktorů, které se vzájemně ovlivňují a lékaři každé těhotenství považují za malý zázrak, ať se již jedná o nechtěné nebo chtěné. Zvláště pak to druhé je vnímáno ještě o něco více jako zázrak, protože jakmile člověk něco moc chce a snaží se svého cílu urputně dosáhnout je to více na škodu a o těhotenství to platí dvojnásob. Žena i muž bohužel své snažení často vzdávají mnohem dříve než je vůbec nutné, což je velký problém, který je spojený s úzkostí a strachem z dalšího neúspěchu vedoucího k hormonálním změnám ovlivňujícím možnost otěhotnění. Tyto obavy jsou mnohdy zbytečné, protože dnešní lékaři umí pomoci velkému počtu párů, které by dříve zůstaly bez potomků (Šilhová, Stejskalová, 2006).

5.1 Delší čekací doba na dítě

Když partnerská dvojice usoudí, že by chtěla dítě, ve většině případů předpokládá rychlý úspěch. Často jsou pak lidé překvapeni, že ani po třech měsících se úspěch nedostaví a začínají se obávat rizik, přitom s přibývajícím věkem se šance přivést dítě na svět snižuje a to potvrzují nejen zkušenosti, ale také lékaři a vědecké výzkumy. Pokud si ženy přejí mít dítě a mají se svým partnerem pravidelný sexuální styk – což u každé dvojice znamená rozdílnou intenzitu a pokud je muž v té době plodný tak polovina těchto žen:

- ve věku 30 let otěhotní již po 3 až 4 měsících
- ve věku 35 let asi po 7 až 8 měsících
- ve věku 38 let po 13 až 14 měsících
- ve věku 42 let teprve po 2 letech.

Podle statistiky to tedy musí osmatřicetiletá žena „zkoušet“ dvojnásobnou dobu (14 měsíců) ve srovnání s ženou o tři roky mladší (7 měsíců) a ta zase potřebuje dvojnásobnou dobu proti ženě třicetileté. Druhá polovina žen přijde do jiného stavu později nebo se jim to vůbec nepodaří (Biermann, Raben, 2006).

5.2 Zdravý životní styl

Především mezi ženami se tento pojem více rozšiřuje a dostává se do podvědomí mnohých z nich. Objevuje se v časopisech, médiích a vydávají se o něm publikace.

Zdravý životní styl není jen otázkou výživy a pohybu jak se mnohdy na první pohled zdá. Z vnějších faktorů ovlivňuje zdraví v 20% zdravotní péče, v 20% životní prostředí a ve zbylých 60% právě životní styl. Nedílnou součástí je dušení zdraví a sociální život člověka, kde je vazba na životní styl jasná. (Duffková, Urban, Dubský, 2008).

Zdravý způsob života má také svůj význam pro nastávající matky. Podle autorek Šilhové a Stejskalové (2006) může žena pro své tělo udělat spoustu věcí, které dokáží její plodnost udržet co nejdéle. Strava dokáže mnoho ovlivnit a proto v tomto případě je důležité konzumovat potraviny likvidující volné radikály, které se vyskytují ve vzduchu, kyslíku, znečištěném životním prostředím nebo je vytváří sluneční záření. Vhodné potraviny jsou např. sytě zbarvená zelenina, ovoce, zelený čaj, hořká čokoláda. Zdravotní péče a hlavně preventivní prohlídky jsou důležité, protože jednou z nejrozšířenějších příčin neplodnosti jsou neléčené gynekologické záněty. Souvisejícím vlivem je i móda, protože těsné oblečení neumožňuje pokožce dýchat a to dává prostor pro množení bakterií, které pak záněty mohou způsobit. Závislost na cigaretách neprospívá žádnému organismu a už vůbec ne ženám, které chtějí otěhotnět. Jejich riziko se tímto snižuje o 50% a s přibývajícím věkem se nikotinové útoky na organismus sčítají a očištění od nich je náročnější než v mladším věku. Můžeme zde také zařadit alkohol, kdy jeho nadměrná konzumace snižuje možnost otěhotnění o 35%. Tělesná aktivita je pro organismus životní nutností a zároveň částečně splňuje prevenci problémů s početím. Už jen z pohledu obezity, protože ta může také výrazně negativně ovlivnit plodnost ženy. Pohyb na čerstvém vzduchu zapříčiňuje okysličení organismu a procvičení všech důležitých svalů. Zásadní je, ale aktivitu nepřehánět a přizpůsobit svému zdraví, věku a možnostem jejího pravidelného uskutečnění. Psychika člověka dokáže ovlivnit z velké části mnoho nemocí a šanci na otěhotnění až z 93%. V dnešní době je jednou z hlavních příčin stres.

5.3 Patero možných nebezpečí

Před dvaceti lety jen jedna žena z padesáti přivedla své první dítě na svět v 35 letech nebo později. Před deseti lety už to byla jedna žena z patnácti, dnes je to každá pátá. „Pozdní prvorodička“, dříve výjimka, je dnes čímsi takřka normálním. V posledních desetiletích se podstatně změnil náš způsob života. Ženy většinou nemusí těžce fyzicky pracovat, zažijí méně těhotenství a méně porodů, a také déle žijí – 81 let, neboť jsou v průměru zdravější (Biermann, Raben, 2006, s.19).

V mnohém se změnila a především zdokonalila medicína, a to nejen v péči o těhotné, ale také v porodnictví, kdy se matkám dostává z lékařského hlediska daleko kompletnější péče a stejně tak je pečováno i o jejich děti. Všechny těhotné ženy navštěvují preventivní vyšetření a procházejí přípravou na porod a tak je možné případná nebezpečí rozpoznat dříve než nastanou komplikace. Mají tak podstatně vyšší šanci než dříve, že v těhotenství i po porodu zůstanou zdravé a přivedou na svět zdravé dítě (Biermann, Raben, 2006).

Autoři uvádí patero možných rizik, která mohou potkat ženy s prvním dítětem po pětatřicátém nebo dokonce po čtyřicátém roce:

Poruchy plodnosti

Prvním problémem, se kterým se ženy setkávají je přijít do jiného stavu. Šance na úspěch se s věkem snižují, kdy podle statistik se uvádí, že kolem třicítky má tento problém jen každá šestá žena a přibližně každá čtvrtá žena mezi 35 a 39 lety se s tímto potýká a pokud je jí kolem čtyřicítky může ji to ovlivnit až na padesát procent.

Potrat

Jestliže těhotenství skončí dříve, než je dítě schopno života, nastane tzv. potrat. Plod je schopen přežití teprve od 22. týdne gravidity. K potratům dochází téměř vždy v raném těhotenství, tj. ve druhém měsíci nebo počátkem třetího, většinou před 10. týdnem. Nebezpečí, že bude těhotenství takto ukončeno je u čtyřicetileté ženy asi trojnásobně vyšší oproti ženě třicetileté.

Postižení, poškození při porodu a deformace

Výrazné postižení nebo porodní poškození dětí se dnes vyskytuje v daleko menší míře než dříve – celkem u méně než jednoho procenta všech narozených dětí. Nejčastější příčinou jsou infekce v době těhotenství nebo porodní komplikace, které mohou nastat při předčasném porodu, ale tyto potíže se nevyskytují častěji u starších rodiček než u mladších. Existuje jedna výjimka deformace a postižení, která se vyskytuje častěji u starších matek a jedná se Downův syndrom spočívající v narušení chromozomů. Díky pokročilému lékařství existuje speciální prenatální diagnostika za pomoci ultrazvuku, punkce plodové vody a analýzy chromozomů, kdy díky těmto vyšetřením je možné odhalit děti s Downovým syndromem před 20. týdnem těhotenství, kdy je možné ještě jejich vývoj přerušit.

Rizika těhotenství

Těhotenství žen starších pětatřiceti let se označuje vždy za rizikové, ale jestli je to v dnešní době stále pravdivé, tak tomu oponuje výzkum porodníků, kteří srovnávali průběh těhotenství a porodu u 164 788 žen. Ukázalo se, že ženy ve věku mezi 35 a 39 lety neměly častější potíže než mladší ženy ve věku mezi 18 a 34 lety, ale u žen nad čtyřicet let se objevovaly častěji těhotenské cukrovky a nízká porodní váha dětí.

Rizika porodu

Rizika porodu jsou opravdu častější u žen ve vyšším věku a hlavním rozdílem je počet císařských řezů. U žen do 34 let rodí každá pátá maminka (21%) tímto způsobem, u žen ve věku mezi 34 a 39 lety je to pak už každá třetí (35%) a u rodiček nad čtyřicet let je to každá druhá žena (48%), kdy tato metoda má různé důvody:

1. Aby dítě nebylo poškozeno.
2. Nastávající matka se pro to rozhodla.
3. Strach porodníka z vyššího věku rodičky.
4. Nadměrné starosti o „pozdní dítě“.

5.4 Reprodukční medicína

V roce 1978 se narodilo první dítě ze zkumavky a od této doby byly takto počaty mnohé desítky dětí na světě. Úspěchy neměly být důvodem, které by dávaly ženám naději na úspěšné otěhotnění v pozdějším věku, protože je velmi ošidné spoléhat na to, že v případě neshody jim pomohou centra asistované reprodukce. I tato metoda stejně jako přirozené těhotenství závisí mimo jiné na věku ženy. Ze statistických údajů vyplývá, že umělé oplodnění pomůže přivést na svět dítě jen polovině žen mezi 30 až 35 lety a od 35 do 45 let se tato šance snižuje na 30%. Každé desáté dítě v Česku se narodí po léčbě neplodnosti. Z 90 000 dětí, které ročně přijdou na svět, je počato metodami asistované reprodukce 9000. Z nich je 3000 ze zkumavky, ostatní byly počaty například po inseminaci či léčebné podpoře dozrávání vajíček. V 90. letech se ze zkumavky rodilo ročně 2000 dětí (Šilhová, Stejskalová, 2006).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Výzkum se vztahuje především k teoretické části obsahující důvody a důsledky odkladu mateřství, které mohou nastat u žen odkládajících svou roli mateřství do pozdějšího věku. Kvalitativní metoda výzkumu je pro můj cíl zkoumání vhodnější, protože na rozdíl od kvantitativního výzkumu zachycuje hlouběji postoje, názory, vyjadřování a celkově celý přístup respondentek ke zkoumanému problému.

6.1 Cíl výzkumu

Mým cílem zkoumání je porozumět mladým ženám, proč odkládají svou roli matky do pozdějšího věku. Jaké důvody je k tomuto rozhodnutí přiměly? Zda je k tomu vedlo svobodné rozhodnutí, nebo to bylo ovlivněno jinými okolnostmi. Připouští si a znají rizika spojená s pozdním těhotenstvím? Jsou připraveny na případné důsledky, které je mohou potkat? Tyto výzkumné otázky jsou rozšířeny o osobní dotazy, tak abych mohla ve výsledku výzkumu zhodnotit jejich výpovědi objektivně a ne pouze podle odpovědí na hlavní cíl výzkumu.

Z těchto otázek jsem si zvolila hlavní výzkumnou otázku:

Jaké jsou důvody odkládání mateřství do pozdějšího věku u současných žen?

6.2 Metoda výzkumu

Zvolila jsem si kvalitativní přístup ve kterém použiji polostrukturovaný rozhovor. U stručných odpovědí mých respondentek jsme pokládala rozvíjející otázky abych získala plnohodnotné odpovědi potřebné pro vyhodnocení výsledku výzkumu.

Rozhovor je nejčastěji využívanou metodou ve kvalitativním výzkumu. Označuje se také jako hloubkový rozhovor, protože díky němu získáváme „živé“ údaje ze světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsaných jevů. Pomocí otevřených otázek máme možnost získat pohledy lidí na dané téma bez toho, aby byli omezeni výběrem odpovědí jako ve kvantitativním výzkumu. Hloubkový rozhovor rozdělujeme na dva základní druhy. Prvním je polostrukturovaný rozhovor, jehož základem jsou předem stanovené otázky a dané témata rozhovoru. Druhým typem je nestrukturovaný rozhovor, nebo-li nerativní rozhovor, který může být postaven pouze na jedné základní otázce. Prostřednictvím rozhovo-

rů máme možnost číst neverbální sdělení, klást formální i neformální dotazy a porozumět provázanostem mezi tématem a životem dotazovaného (Švaříček, 2007).

6.3 Výběr vzorku

Soustředila jsem se na mladé ženy ve věku 30-40let, které porodily své první dítě až po dosažení třicátého roku. Věk a první dítě byly jediná kritéria, která jsem potřebovala splnit pro uskutečnění mého výzkumu. Ostatní osobní údaje a jiné okolnosti nebyly pro můj výzkum důležité. Záměrně jsem si vybrala šest respondentek tak, aby splňovaly mé hlavní kritéria. Všechny ženy se zúčastnily výzkumu na základě jejich dobrovolného souhlasu. Dohodli jsme se, že všechny ženy vypovídaly pouze pro účely mé bakalářské práce a jejich odpovědi jsem použila anonymně. Jména jsem nahradila písmeny abecedy a věk zůstane zachován.

6.4 Realizace výzkumu

Výzkum jsem uskutečnila v průběhu měsíce března 2011. Samotný rozhovor trval průměrně třicet minut s každou ženou. Čtyři rozhovory proběhly v místě bydliště respondentek z důvodu jejich časového vytížení a malých dětí, pro které by musely zajistit hlídání. Zbýlé dvě ženy jsou mými spolužačkami z vysoké školy a rozhovory jsme provedly v prostředí univerzity také z časových důvodů.

6.5 Sběr dat v terénu

Prostřednictvím předem stanovených otázek rozhovoru jsem získávala odpovědi, které jsou pro mne závazné při vyhodnocování cíle výzkumu. K jednotlivým otázkám jsem podle vývoje odpovědí respondentkám pokládala doplňující otázky tak, aby odpovědi co nejvíce rozkrývaly zkoumaný cíl. Mnohdy byly odpovědi stručnějšího charakteru, ale ženy bohužel i přes doplňující otázky mi neposkytly rozvinutější odpověď. Zaznamenání odpovědí jsem provedla zápisem přímo do elektronické podoby, protože mé respondentky již předem odmítly záznam na diktafon. Tento způsob vyhovoval oběma stranám. V průběhu rozhovorů se ukázalo, že zvolená metoda zápisu byla tou nejlepší variantou, protože ženy, které měly během rozhovoru na starost malé děti, mnohdy musely odbočit od tématu nebo děti do něj začaly vstupovat. V případě nahrávky by data byla nesrozumitelná. Dvě ženy, se kterými

jsem provedla rozhovor na univerzitě nahrávku na diktafon odmítly taktéž, přestože podmínky pro hlasovou nahrávku byly dostačující.

6.6 Zpracování dat

Hlubkový rozhovor se neskládá pouze z jeho uskutečnění a přepisu. Celý proces získávání dat se skládá z výběru metody, přípravy rozhovoru, průběhu vlastního dotazování, přepisu rozhovoru, reflexe rozhovoru, analýzy dat a psaní výzkumné zprávy (Švaříček, 2007).

Pro zpracování dat mi posloužily odpovědi ze zaznamenaných rozhovorů. Při analýze dat jsem použila otevřené kódování, kdy jako první jsem si rozčlenila text na jednotky, které obsahovaly slova nebo větu a každé nově vytvořené jednotce jsem přiřadila kód. Následně jsem začala z velkého množství kódů vytvářet kategorie, které zahrnovaly i několik kódů najednou, protože jejich počet na kategorii není omezen. S vytvořenými daty jsem dále pracovala pomocí techniky vyložení karet, která vzniklé kategorie uspořádala do převyprávění ve kterém se všechny kategorie objevily se vzájemnými vazbami. Pro podstatu výzkumu nemusí být všechny kategorie důležité. Proto není povinností každou z nich uvádět do výsledků výzkumu. Následně jsem si vytvořila paradigmatický model, který mi pomohl nastínit vazby mezi jednotlivými kategoriemi a vyčlenit z výzkumu další podstatné informace včetně zkoumaného cíle. Tyto hlavní výsledky jsem zpracovala v kostře analytického výzkumu, která se pro mě stala vodítkem pro zpracování výsledků výzkumu s centrálními kategoriemi.

7 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Při vyhodnocení výzkumu jsem postupovala podle závěrečné fáze zpracování dat. Na úvod jsem krátce představila respondentky na které jsem navázala paradigmatickým modelem. Ten byl pro mě podstatnou pomůckou pro konečné zpracování výsledků výzkumu.

7.1 Respondentky

Pro stručné představení respondentek jsem vybrala základní údaje o jejich osobním životě, které vytvoří o nich základní obraz a splnění kladených podmínek pro výzkum.

Respondentka A

Věk: 35let

Stav: vdaná

Počet dětí: 2 (4 roky a 2,5 roku)

Místo a datum rozhovoru: Vsetín, 8.3.2011

Respondentka B

Věk: 34

Stav: svobodná

Počet dětí: 1 (5 měsíců)

Místo a datum rozhovoru: Vsetín, 10.3.2011

Respondentka C

Věk: 33

Stav: svobodná

Počet dětí: 1 (13 měsíců)

Místo a datum rozhovoru: Vsetín, 10.3.2011

Respondentka D

Věk: 35

Stav: vdaná

Počet dětí: 1 (2 roky)

Místo a datum rozhovoru: Zlín, 11.3.2011

Respondentka E

Věk: 32let

Stav: vdaná

Počet dětí: 1 (17 měsíců)

Místo a datum rozhovoru: Zlín, 12.3.2011

Respondentka F

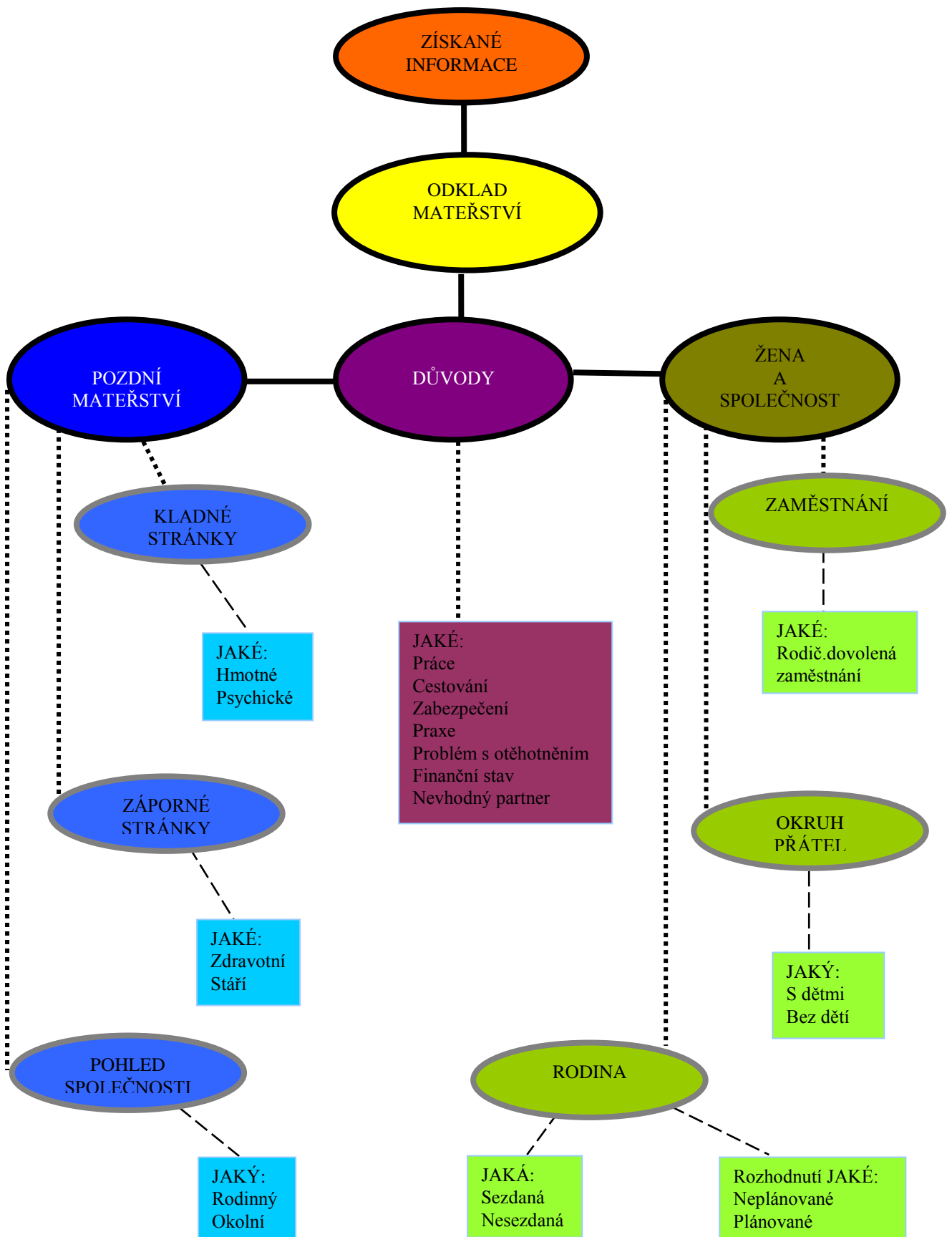
Věk: 34

Stav: vdaná

Počet dětí: 2 (3 roky, 10 měsíců)

Místo a datum rozhovoru: Vsetín, 15.3.2011

7.2 Paradigmatický model – odklad mateřství

7.3 Kostra analytického příběhu

Odklad mateřství do pozdního věku dnešních žen má své důvody a opodstatnění. Hlavní roli zde hraje rozhodnutí ženy a jejího partnera podle životní situace, kterou společně sdílejí. Důvody, které vedou ženy k takovému rozhodnutí je práce, cestování, zabezpečení své budoucí rodiny, problémy s otěhotněním, nutnost praxe. Matky, které mají děti v pozdním věku, jsou ovlivněny svým vztahem ke společnosti. Zda se jedná o ženy svobodné či vdané, zaměstnané nebo na rodičovské /mateřské/dovolené a v jakém okruhu přátel se pohybují. Pozdní mateřství sebou přináší záporné stránky jako jsou zdravotní problémy nebo vysoký věk rodičů v pozdějším věku dítěte, ale také kladné stránky mezi něž patří hmotné zabezpečení a psychická vyzrálost.

7.4 Výsledek výzkumu

Hlavním výsledkem celého výzkumu na který jsem se zaměřila jsou důvody odkladu mateřství současných žen do pozdního věku. Dalším zajímavým výsledkem, který mi z výzkumu vyšel je, jaké mají tyto ženy vztah k společnosti a jaký to mělo vliv na jejich rozhodnutí a jaké jsou kladné a záporné stránky pozdního mateřství vnímané samotnými ženami. Co to pro ně znamená a které za ně považují.

Důvody odkladu mateřství do pozdního věku

Ženy pro svá rozhodnutí mají odlišné důvody. Tím nejčastějším byla *práce a získání zkušeností*, tedy především *praxe*, která je nutná pro současný trh práce. S tím také souvisí *cestování*, kdy ženy získávají větší zkušenosti, rozhled a především jazykové znalosti, které jsou také pro jejich zaměstnání užitečné. Poznávání světa, ale není u všech žen spojeno s prací, ale především se životními zkušenostmi, touhou vidět svět, zažít extrémy, které si už jako matky nedovolí z důvodu zodpovědnosti ke svým potomkům. Vzdělání ženy nevedly ani jedna jako hlavní důvod, ale byl pro některé souvisejícím faktorem. Dvě ženy studovaly do třiceti let a ostatní ženy skončily svá studia kolem dvacátého roku. Dalším podstatným jevem bylo *hmotné zajištění* sebe sama a především plánované rodiny. Nejčastějším důvodem bylo *bydlení*, protože chtěly ženy být nezávislé na rodičích a žít pouze s vlastní rodinou, tak aby se v budoucnu nemusely zabývat otázkami, co s rodinou bude. Některé ženy naopak finanční situace neovlivnila a za jednu z nich to rozhodlo neplánova-

né těhotenství. Jiné ženy nemohly najít v mladším věku *vhodného partnera* pro založení rodiny, proto své těhotenství raději odložily do pozdějšího věku až s tím správným mužem.

Žena a společnost

Všechny matky v pozdním věku žijí v úplné rodině, tedy s manželem nebo druhem a dětmi. Většina z nich je vdaná, ale svobodné ženy vůbec nebraly svůj stav jako společenskou nevýhodu. Se svými partnery žijí již několik let a jejich rozhodnutí pro založení rodiny byla ve všech případech plánovaná až na jednu výjimku, kdy těhotenství přišlo neplánovaně, ale i to bylo přijato s radostí z budoucího dítěte. Některé ženy jsou na mateřské /rodičovské/ dovolené nebo zároveň při ní pracují na poloviční úvazek, ale jen za podmínky, aby tím neubíraly na potřebách svého dítěte. Právě v tomto případě bylo pro menšinu žen důležité získání praxe, protože jinak by nemohly vykonávat své zaměstnání v oboru, v jakém pracují a který je pro ně zároveň zálibou. Ve svém nejbližším okruhu přátel mají ženy především rodiny s dětmi stejně jako ony. Většina dětí i matek se pohybuje ve srovnatelné věkové kategorii, jako je její rodina. Jedna žena pak uvedla, že jejich přátelé zatím děti nemají až na výjimku a druhá naopak, že kamarádky mají už adolescenty. Ani jedna z nich nevedla, že by to mělo vliv na jejich rozhodnutí, protože každá to brala ze svého pohledu a z důvodů, které jsem uvedla v centrálním jevu. Jedna matka dokonce uvedla, že se cítí být mladší a neuvědomuje si natolik svůj věk, když se pohybuje mezi mladšími matkami.

Záporné a kladné stránky pozdního mateřství

Dnešní společnost se na pozdní mateřství nedívá jako na výjimku nebo na něco špatného. Žádná žena se nesečkala s negativní reakcí, přesně řečeno nesečkali se s tím vůbec. Jako jeden z důvodů považují svůj kolektiv přátel, kteří jsou jim věkově blízko a také čekají nebo již mají malé děti. Pouze dvě uvedly, že před těmi deseti lety se jich lidé párkrát zeptali jestli je nějaký problém proč nemají děti. Ani v rodině nebo přímo s rodiči se nesečkaly s nátlakem nebo špatnými reakcemi. Rodiče většinou své dcery podporovaly v jejich zájmech a činnostech, kterým se věnovaly. Jen výjimečně se setkaly s otázkou kdy budou mít vnoučata ze kterých mají dnes velkou radost a svým dcerám pomáhají. Ani jedna z žen si nepřipouštěla ve svém případě, že by nemohla otěhotnět kvůli věku. Dvě ženy měly pro-

blém s otěhotněním, protože se jim to nedařilo hned, tak poté je myšlenky na tyto souvislosti napadaly, ale podařilo se jim to v natolik brzké době, že se tím hlouběji nezabývaly.

Mezi záporné stránky řadily ženy především svůj věk a zdravotní problémy. Věk zdůraznily ve dvou vazbách. A to jak ve vztahu ke svým dětem, kdy v padesáti budou pro ně už starými rodiči, tak ve vztahu k vlastním vnoučatům. Braly to z pohledu svých rodičů, kteří je měli dříve a nyní jsou stále dostatečně vitální, aby se jim mohli aktivně věnovat a pomáhat svým dětem s jejich péčí. Také pokud by si chtěly pořídit třeba tři děti, tak se jejich věk stále bude zvyšovat a pak vyjádřily obavy spojené s péčí o více dětí a nejistotou, zda budou zvládat jejich výchovu s tolika silami jako ve dvaceti letech. Jedna žena také uvedla, že na sobě vnímá menší trpělivost a aktivitu. Jejich dítě je velmi aktivní a proto se musí už mnohdy přemáhat, aby mu stačila. Zdravotními problémy ženy nemyslely svůj zdravotní stav, fyzickou kondici nebo psychickou stránku, ale myslely tím ohrožení dítěte. Především různé vady, protože u matek vyššího věku je větší riziko, že dítě postihnou. Ze svého pohledu pak braly pouze snižující se možnost otěhotnět. Ale věří, že současná medicína je natolik daleko, že jim dokáže pomoci.

Kladné stránky pozdního mateřství se ženám vybavovaly daleko snadněji než ty záporné. Považují za ně především svou psychickou vyzrálost, stabilitu, zkušenosti získané životem, prací a cestováním, dostatečné poznání svého manžela v různých životních situacích. Vybouření se v mladší dospělosti, oproti svým kamarádkám, které měly děti dříve a vše kloubily dohromady, je už tato zábava neláká a mohou se tak plně věnovat rodině. Během těch let měly možnost sledovat různé vzorce výchovy u svých kamarádek a poté si vytvořit vlastní vzorec. S tím také souvisí vyzrálost a důslednější příprava na dítě za podkladu odborné literatury, kterou si matky před narozením dítěte načetly a předpokládají, že ve dvaceti letech by takto zodpovědně ke svému mateřství zřejmě nepřistupovaly. Možnost cestování, získání praxe, finanční zajištěnosti a hmotné zabezpečení považují stejně jako důvod odkladu mateřství za jeho kladnou stránku.

Všechny ženy se shodly na současném „trendu“ odkládání mateřství, že na něm nevidí nic negativního. Za ideální čas považují věk ženy kolem třiceti let. Především z psychické vyzrálosti člověka a možnosti se do doby založení rodiny zajistit natolik, aby tím děti netrpěly. Ve dvaceti letech je dle jejich názoru brzy a ve čtyřiceti pozdě. Některé uvedly, že by si přály, aby ženy rodily v budoucnu v mladším věku než je tomu v současné době z důvodu

zdravotního i sociálního. Věří, ale v současnou medicínu, která v mnoha případech dokázala pomoci k těhotenství i ve vyšším věku.

7.5 Závěrečné shrnutí výzkumu

Ženy, které odložily své mateřství do vyššího věku, vedlo k tomuto rozhodnutí několik různých důvodů. Patří mezi ně práce, cestování, zabezpečení, praxe, problémy s otěhotněním, finanční situace a nevhodný partner. Většinu žen ovlivnilo více důvodů v různém pořadí, které jim přinesl průběh života. Všechny ženy žijí v úplné rodině, přestože některé z nich netvoří manželství. Jejich rozhodnutí pro potomky bylo až na jednu výjimku plánované, ale i v tomto případě bylo dítě přijato s radostí. Ženy se pohybují v okruhu přátel ve stejném věku, ale ve věku dětí nastaly ve dvou případech rozdíly. Jedna matka uvedla, že jejich přátelé zatím děti až na výjimku nemají a druhá poznamenala, že děti jejich přátel jsou už adolescenti. Ani jedna z žen se nesečkala s negativní reakcí na své pozdní těhotenství. Podporu našly i u rodinných příslušníků a jako hlavní důvod uvedly stejnou věkovou kategorii přátel. Žádná žena ve svém případě neuvažovala nad možností, že ve vyšším věku nemusí otěhotnět, ale věděly o rizicích, která jsou s ním spojena. Mezi záporné stránky pozdního mateřství uváděly ženy především věk a již zmiňované zdravotní problémy dětí, které jsou častější u matek vyššího věku. Mezi kladné stránky řadily vyzrálost, zkušenosti a důvody, které je vedly k tomuto rozhodnutí.

V rámci svého výzkumu jsem dospěla k hlavnímu cíli a podařilo se mi vytvořit i další zajímavé doplňující kategorie. Jako nedostatek svého výzkumu bych uvedla mnohdy stručné odpovědi na kladené otázky. Jako možné řešení pro zlepšení kvality výzkumu bych navrhla uskutečnění více rozhovorů, aby byl výzkum možný použít pro širší okruh žen.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem shrnula postavení žen v minulosti dřívější okolo 19. století a poté nedávno minulé před rokem 1989. Chtěla jsem tímto přiblížit, jaké měly ženy postavení ve společnosti a rodině dříve a poté jsem navázala na současný „trend“ odkladu mateřství do pozdního věku. Uvedla jsem nejčastější důvody a důsledky tohoto tématu a také spojitosti, které doprovází pozdní mateřství. Tato teoretická část slouží jako podklad pro praktickou část, v níž jsem využila kvalitativní metodu rozhovoru, který obsahoval čtrnáct otázek, díky nimž jsem získala odpovědi na hlavní výzkumný cíl.

Výzkum ukázal různé důvody, které vedou ženy k odkladu mateřství a mnohé z nich se shodly s teorií, kterou jsem uvedla. Toto zjištění bylo přínosem pro ověření teorie, která se opírá o literaturu, ze které jsem vycházela.

Všechny ženy z mého výzkumu braly své pozdní mateřství jako přirozené a pozitivní. Mezi hlavní důvody jejich rozhodnutí patří práce, cestování, zabezpečení, praxe, problémy s otěhotněním, finanční situace a nevhodný partner. Shodly se, že věk ženy kolem třiceti let je ideálním pro založení rodiny. Hlavními důvody tohoto věku byla vyzrálost, zkušenosti, praxe, zajištění. Vnímaly samozřejmě i negativní stránky jako je vyšší věk ve spojitosti nejen s vlastními dětmi, ale i vnoučaty a poté i zvýšené zdravotní riziko dětí u matek vyššího věku. Ani jedna z žen neuvažovala nad možností, že ve vyšším věku neotěhotní, ale o daných rizicích věděly všechny ženy.

Téma mého výzkumu bylo pro mě zajímavé a rozsáhlé. V praktické části bych výzkum obohatila uskutečněním více rozhovorů, aby byl hodnotnější a mohl být použitelný pro širší okruh žen.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] NEUMANN, S.K. *Dějiny ženy: populárně sociologické, etnologické a kulturně historické kapitoly*. Praha: Otakar II. And Knížní klub, 1999. ISBN 80-86355-03-9.
- [2] ŠILHOVÁ, L., STEJSKALOVÁ, J. *Matkou ve vyšším věku*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-0987-9.
- [3] SHEEHYOVÁ, G. *Průvodce dospělostí. Šance a úskalí druhé poloviny života*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-185-1.
- [4] KELLNEROVÁ, U. *Žena 21. století*. Praha: Ikar, 1997. ISBN 80-7202-144-3.
- [5] ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-078-0.
- [6] ABRAMSOVÁ, L. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno: CDK, 2005. ISBN 80-7325-060-8.
- [7] NEWMANOVÁ, J. *Deník postarší prvorodičky aneb jak se žije mamosaurům*. Brno: JOTA, 2005. ISBN 80-7217-336-7.
- [8] GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- [9] MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*. Praha : Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- [10] KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*. Praha: SLON, 2005. ISBN 80-86429-41-5.
- [11] ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K., A KOL. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Elektronické zdroje:

- [12] Demografický informační portál [online]. 2005 [cit. 2011-04-24]. Dostupný z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=53>. ISSN 1801-2914.

- [13] Český statistický úřad [online]. 2006 [cit. 2011-01-21]. Dostupný z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#01>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Např. Například

Tj. To je

Tzv. Takzvaně

Apod. A podobně

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1. Vybrané demografické údaje České Republiky v letech 1989 - 2009.....17

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č.1. Paradigmatický model – odklad mateřství.....	37
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Otázky rozhovoru

P II: Přepsané rozhovory

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY ROZHOVORU

- 1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?**
- 2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?**
- 3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?**
- 4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?**
- 5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?**
- 6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?**
- 7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?**
- 8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?**
- 9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?**
- 10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?**
- 11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?**
- 12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?**
- 13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?**
- 14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?**

PŘÍLOHA P II: PŘEPŠANÉ ROZHOVORY

Rozhovor A

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?

„Vyšší odborná škola gastronomie služeb a cestovního ruchu, pak mám dodělané pedagogické minimum a studovala jsem do dvacetidvou.“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„Momentálně mám rodičovskou dovolenou a smlouva mi běží v domově dětí a mládeže Alcedo.“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„Žijeme s manželem.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Jo no, konečně už mají taky děti.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„Sport a práce. Víc nic.“

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„Ne určitě ne.“

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Ovlivnilo, protože jak se změnil v práci kolektiv a šlo to k horšímu tak bylo rozhodnuto a jdeme na to.“

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Jo dohodli jsme se s manželem. Chlap respektoval, že mám ještě čas. Respektoval, že se chci věnovat sportu a podporoval mě v tom.“

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„Rodiče? Pozitivně. Dočkají se konečně vnoučat. Netlačili mě do toho dřív, ale byli zvědaví, protože dřív byl trend rodit o deset let dříve tak jim bylo divné proč né my.“

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Kladné stránky? Určitě, že už může člověk udávat v životopise praxi, že už babky můžou do důchodu. Že už máme trochu odpracováno a našetřeno, tak se můžeme věnovat dovoleným, protože z mateřské by to táhnout nešlo.“

11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?

„Do budoucna budeme docela staří, že když budeme mít sedmdesát tak nebudou děcka ještě tak staří.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„Ne. Nepřemýšlela jsem na tím takhle.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Ted' už ne. Dřív se mě ptali proč ještě nemáme nebo kde je problém, ale ted' už vůbec.“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„Záleží, jak se to vezme. Opravdu si myslím, že rodit ve dvaceti je brzo a ve čtyřiceti zas pozdě, ale těch dvacet sedm, třicet je tak akorát.“

Rozhovor B

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla, a do kolika let jste studovala?

„Do osmnácti a mám učňák. Aranžérka.“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„No nepracuju, na mateřské, správně na rodičovské.“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„S partnerem. Jsme plná rodina.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Jo mají no, s jejich dětmi už čekáme děti. Jo máme. No je to tak protože manžel je starší.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„Nesprávný partner, je to tak, že asi dokud jsme spolu nezačali žít tak jsem byla taková rozlitaná, neusazená a tak. A když jsme spolu začali žít, tak se mi ten život usadil a tak jsme měli Vítku. Napůl chtě, napůl nechtě. Ted' to můžu říct když můj odešel (smích).“

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„No jako, jak to říct, když jsem byla sama tak jsem na tom nebyla finančně dobře, když jsem s partnerem tak jsem na to lépe, ale ani tak by to nebyl důvod.“

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Né, byla jsem nezaměstnaná. No ale v době kdy jsem měla nastoupit do práce tak jsem zrovna otěhotněla, tak to bylo blbé, tak to ovlivnilo to že jsem nenastoupila do práce.“

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Mám dítě později, protože jsem partnera poznala později. Po třech letech společného bydlení jsme se rozhodli. Tak jsme tomu nechali volný průběh.“

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„Náš otec by asi dřív, ale neříkal nic a mamina byla jako taky v pohodě.“

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Vyzrálost, finanční zajištěnost, větší stabilita.“

11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?

„Samozřejmě věk, že, protože když bude starší mě už bude čtyřicet a ted' mě už nic nenapadá. Ještě že třeba když třetí dítě bude za pět let, tak že to nebudu tak dobře zvládat jako o deset let dříve.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„Ne.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Ne. Vzhledem k tomu, že se pohybujeme mezi lidmi kolem třiceti a kamarádky taky rodí tak, tak se neptají.“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„Prostě to tak je, je to vývoj společnosti. Já teda jako doufám, že se to zlepší a ty ženské budou rodit dřív, ale to je jako tak moje vnitřní přání. Hlavně z toho zdravotního a sociálního hlediska.“

Rozhovor C

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?

„Mám VŠ vzdělání a studovala jsem do dvacetišesti let a to jsem dokončila tu VŠ a pak jsem studovala do 29 a to jsem, ale nedokončila.“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„Jsem na rodičovské dovolené. Pozor né na mateřské, tam je rozdíl.“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„S přítelem, je to druh.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Mí přátelé mají třeba děti na cestě a někteří už je mají nebo teda čekají.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„Prostě na to nebyl vhodný čas a nebyl ten správný partner.“

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„Né to nebylo rozhodnutí, to bylo Jolančino rozhodnutí. Prostě se rozhodla, že přijde na svět, našla si přeci prima rodiče.“

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Né já jsem se nerozhodla, tak se rozhodla Jolanka, já bych se rozhodla, že ještě v zaměstnání posečkám, takže kdybych to plánovala tak by dítě přišlo později.“

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Když jsem zjistila, že jsem těhotná tak jsme si to oba schválili abyli jsme šťastní a bylo to takové naše tajné přání, které bylo vyslyšeno.“

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„Mí rodiče, byli šťastní. Vůbec na mě netlačili, nežili jsme spolu, ale ani by to nedělali. Otec se mě v šestnácti ptal, jestli se mi vůbec líbí kluci.“

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Považuji to, že jsem mohla najít sama sebe, mohla jsem najít správného partnera a velká výhoda je to, hlavně jako podstatná, že jsem měla čas se na to připravit psychicky. Viděla jsem u kamarádek jak se chovají k dětem a mohla jsem se rozhodnout jak se k nim budu chovat já. Protože jsem viděla různé vzorce jak děti vychovávají, mohla jsem si načíst literaturu a myslím si, že je teď můžu vychovávat lépe než ve dvaadvaceti. Výhoda je ta, že ty ženské mají čas poznat svět a cestovat a to je taky důvod proč to odkládají, protože dřív tu možnost neměli, ale prostě když mají děti později tak mají tyto možnosti. Protože pro tu ženskou než má ty děti tak je to taky jediný čas kdy má možnost dělat kariéru.“

11. Co považujete za záporné stránky ozdního mateřství?

„Ani nevím jestli jsem nad tím někdy přemýšlela, záporná je ta, že po třicítce je rizikové těhotenství jako jsou různá postižení, které jsou větší po třicítce a někdy si říkám, že budu stará pro to dítě jak budu mít padesát.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„Asi ne, nepřemýšlela jsem nad tím takhle.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Ne.“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„No tak to v podstatě souvisí s tím co jsem říkala s tou poslední výhodou, protože si myslím, že to je tak dané. Taky téma komančema, protože mamka když měla první děcko v 24 tak byla stará, ale když se otevřeli všechny hranice všeho a ženy mohou dělat vše co chtějí, nepracují na umístěnku, tak je přirozené, že se chtějí seberealizovat, a také studují, dříve také studovali, ale bylo jich míň. Myslím si, že se to taky časem stlumí, ale teď je to prostě tak.“

Rozhovor D

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?

„Tak já jsem studovala do..., počkej do dvaceti, takže až teď studuji bakalářské, mám dvě střední s maturitou.“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„Pracuji jako exportní manažer v malé soukromé firmě, jakože ve firmě je nás patnáct, a tak jako v kanceláři jsme čtyři a protože jsme malá firma tak chodím aj na dílnu a já jsem zodpovědná sama za sebe a za zahraničí a kolega za tuzemsko.“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„Žiji s manželem a bydlíme ve společném domě s mojima rodičema, ale máme samostatné obytné jednotky.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Jo mají děti.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„Pobyt v zahraničí, kde jsem studovala a pracovala. Pak jsem pracovala ve firmě kde jsem hodně cestovala a pak jsem nemohla tři roky otěhotnět.“

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„Né tak jako že ne, peníze jsme měli, v zahraničí jsem byla protože jsem si vydělala peníze, pak jsme cestovali, pak jsem na to nebyla jako tak zralá. Celou dobu jsem byla s partnerem už od 18let.“

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Ano, protože jsem byla v zahraničí kde jsem se naučila anglicky a proto jsem mohla pracovat v zahraničním oddělení, mluvit s lidmi, cestovat né moc, ale tak třikrát do roka to je zpestření a kdybych neodcestovala tak bych se nenaučila anglicky.“

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Tak jo dohodli jsme se společně.“

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„Jo,jo do těch třiceti byli rádi, že cestuju, ale po těch třiceti byli rádi, že chci otěhotnět, a tak ty tři roky nás podporovali a věděli, že pro to něco děláme tak nás nechali.“

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Člověk jak je starší víc si dítěte užívá, tak je víc sečtělý, víc se snažím na něj praktikovat různé metody výchovy z knížek, věnovat mu víc času, nenechávat ho moc u rodičů tak jako moje kamarádky co měly děti ve dvaceti a chodili na diskotéky a já už se snažím se mu věnovat, protože už mám oddiskotekované, odcestované. Aj tak že jsme procestovali půlku světa tak se můžeme věnovat tomu malému. S ním to bude zase jiné a budeme se mu snažit přizpůsobit co bude dobré pro něj. Ještě pozitivum, že se cítím mladší, protože jsem s mladšíma maminkama, tak si připadám mladší a mám jiný pohled tak si neuvědomuju, že mám 35.“

11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?

„Ze si víc věci člověk zabírá, někdy není tak trpělivý, připadá si někdy starý, že mu nestíhá psychicky ani fyzicky. Malý je hodně aktivní tak se musím taky někdy přemáhat abych byla taky někdy aktivní. A taky že moje kamarádky mají velké děti a já malé.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„No jakože do těch 25 sem si to vůbec nepřipouštěla, ale pak po té třicítce jsem si to začínala, aj protože jsem po té třicítce hned neotěhotněla a manžel nechtěl hned na umělé oplodnění tak jsme čekali a nakonec jsem otěhotněla normálně.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Né.“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„No jakože záleží od jakého věku, do těch třiceti to beru jako normální, že se to posunulo, že ty moje spolužačky měly děti v těch 20, max 25 to tehdy bylo zase normální. V této době je to normální kolem té třicítky, ale kolem těch 35 je to už pozdě na první děcko.“

Rozhovor E

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?

„Střední s maturitou do těch osmnácti.“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„Momentálně na mateřské dovolené a předtím v obchodě jako pokladní.“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„S manželem.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Asi spíš bez dětí, tak co s manželem navštěvujeme tak bez dětí.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„Já jsem prostě chtěla dítě, díky tomu budování bydlení, tak se to teoreticky posunovalo, ale už jsem jako cítila že chci dítě. Cítila jsem ty biologické hodiny.“

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„My jsme budovali bydlení, takže to může být i částečně kvůli finanční částce, když se to tak vezme.“

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Né určitě ne.“

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Společně s manželem.“

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„V pohodě, nijak. Že by jako předtím naznačovali proč, to ne.“

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Že už máme vlastní bydlení, cítím se být zralejší, že už to vnímám jinak než dejme tomu ve dvaceti.“

11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?

„Teď už to tak nevnímám, ale před otěhotněním a když jsem viděla ty ročníky pod sebou jak mají děti, tak mě to tak jako, jsem jim záviděla, chtěla jsem mít vlastní rodinu. Je tam horší pravděpodobnost otěhotnění, zdravotní problémy. U nás by to tak možná bylo i v 25, ale je to možná spojené i s těmi dnešními médii jak o tom pořád mluví.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„Pak už jo, protože se nám nějakou dobu nedařilo, tak jsem nad tím přemýšlela.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Ne.“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„Není to špatné, je to hodně spojené s otázkou bydlení. Když mladí lidé nemají to bydlení tak je to těžké a nejisté. Kdybychom my ho neměli tak bych nedokázala přivést rodinu.“

Rozhovor F

1. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhla a do kolika let jste studovala?

„Tak výšku a studovala jsem do třiceti, já jsem dělala státnice a to jsem už vlastně čekala Šimona“

2. Jaké máte zaměstnání a v jakém kolektivu pracujete?

„Tak jsem marketingový poradce v regionálním muzeu a jsem jako i na mateřské a zároveň aj při tom pracuju“

3. Žijete sama, s přítelem/manželem nebo u rodičů?

„S manželem v bytě.“

4. V jakém okruhu přátel se pohybujete? Mají již děti nebo jsou zatím bezdětní?

„Spíš mají už děti. No je to tak jak my, mají už jedno nebo čekají druhé, nebo plno z nich teď má problém s otěhotněním. Dřív jsem jich znala jen pár, ale teď už si na každém prstu na deset z nich vzpomenu hnedka. Zkoušeli aj umělé oplodnění, jezdí na kliniky do Prahy a nějak to nejde. A je to jedno jestli chtějí první nebo druhé.“

5. Co bylo hlavním důvodem vašeho rozhodnutí?

„ Tam bylo to, že bylo po revoluci, člověk chtěl získat praxi a pak získat školu při práci, abych mohla dělat to co mě baví. Pak jsme s manželem hodně cestovali do Himalájí, Afriky a do hodně exotických zemí a taky dost do extrémů. Poznávali jsme tak ty hodnoty života. Potřebovali jsme se zabezpečit a hlavně ta praxe, kterou můžeme dávat pak do životopisu. Hodně jsem cestovali. Ted' už bych nejela takové extrémy, protože ted' bych měla strach o děti, kdo by se pak o ně postaral kdyby něco. “

6. Měla pro Vaše rozhodnutí vliv finanční situace?

„Jako to finanční zabezpečení mělo roli, protože jak budu mít děti, tak jsem nechtěla žít u rodičů, chtěla jsem být zabezpečená abychom byli závislí na sobě a zároveň taky zabezpečit děti abychom pak nestresovali co pak bude s náma. “

7. Ovlivňovalo Vaše rozhodnutí nějakým způsobem zaměstnání?

„Jako no částečně jo. Protože jsem získala dobré zaměstnání, pak jsem byla zástupce ředitele, tak jsem získala manažerské zkušenosti, takže tehdy byla hloupost jít na mateřskou, protože bych přišla o zkušenosti a ty samozřejmě potřebuju k tomu co třeba ted' můžu dělat. “

8. Bylo to rozhodnutí pouze Vaše nebo jste se dohodli s přítelem/manželem?

„Jo my jsme to tak plánovali. Chtěli jsme se aj poznat v té zátěži, jak lezeš na sedmitisícovku, tak tam poznáš toho přítele jak reaguje ve stresu, co od něj můžeš čekat a tak. A navíc manžel končil ve škole ještě později jak já, jako pracoval při tom a taky chtěl mít nějakou praxi a jistotu v zaměstnání než si pořídíme děti. “

9. Jak Vaše rozhodnutí vnímají rodiče?

„Jako jo, spíš tety, protože ty byly starší a tak se na to ptali, co rodina a tak. Furt nechápali proč tak furt studuju. Jak viděly, že jsme cestovali tak to braly a ted' jak vidí zpětně tak říkají, že je to dobře. A mamka se těšila na vnoučata, ale brala to, protože viděla, že jsme neměli kde bydlet, ta škola a tak takže v klidu. “

10. Co považujete za kladné stránky pozdního mateřství?

„Že člověk je už takový vybouřený, užila jsem si cestování, máme tu jistotu, srovnané hodnoty, vyváženost, podstatu v rodině. Ted' ty děti jsou taková priorita, snažíme se ted' jim dát

těm všechen náš čas, bereme je všude sebou. Jak někdo třeba říká, že si díky dětem, když je měl ve dvaceti neužil a teď ve čtyřiceti je už na to starý tak my to tak nevnímáme. Všechno děláme s nima. Jsem už taková vyrovnaná, nic nás moc nepřekvapí, nějak bylo nějak bude.“

11. Co považujete za záporné stránky pozdního mateřství?

„ Že třeba kdybych chtěla třetí, teď už je mi 34 tak už se zvyšují ty rizika těhotenství s tím věkem. Chtěla bych ještě říct, že já pak budu stará babička a pak jak když budu stará, tak už se tak nebudu moct věnovat těm mým vnoučatům. Přece jen jsme je měli pozdě. Pak budem takoví staří prarodiče.“

12. Připouštěla jste si riziko, že se Vám ve vyšším věku nemusí podařit už dítě počít?

„No jako věděla jsem o těch rizicích a těch vývojových vadách, ale nepřipouštěla jsem si to, protože jsem měla takový zdravotní styl, tak jsem se snažila na to nemyslet a věřila jsem, že to vyjde, protože plno z mojich známých, se mi zdá, že na to moc myslí a pak to může být i psychický důvod proč jim to nejde.“

13. Setkáváte se v dnešní společnosti s otázkami, proč jste si dítě nepořádila dříve?

„Ani moc ne, protože já se spíš pohybuju mezi mojima vrstevníkama, kteří to mají taky tak podobně. Zatím sem se snad s tím vůbec nesečkala, když tak přemýšlím“

14. Jaký je váš názor na současný trend odkládání mateřství?

„Já to schvaluju, jako když je to na té hranici 30 let, protože ti lidi jsou vyzrálejší, zkušenější a jsou víc rozhodní co chtěou. Rodinu, jedno nebo více dětí, kariéru, jejich rozhodnutí jsou i na základě svého života a praxe tak si sami vyberou co chtějí. I ty ženy si vybírají ty muže lepší pro rodinu. I dnes se uvádí, že ty ženy by měly mít děti do 35 a ta medicína je tak daleko, že jim dokáže pomoct.“